

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

Bakalářská práce

UMĚNÍ V DESIGNU NÁBYTKU

Vojtěch Santolík

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu

Studijní program Design
Studijní obor Design
Specializace Design nábytku a interiéru

Bakalářská práce

UMĚNÍ V DESIGNU NÁBYTKU

Vojtěch Santolík

Vedoucí práce: Mgr. art. Jana Potiron, ArtD.
Katedra designu
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Vojtěch SANTOLÍK**
Osobní číslo: **D18B0042P**
Studijní program: **B8208 Design**
Studijní obor: **Design, specializace Design nábytku a interiéru**
Téma práce: **UMĚNÍ V DESIGNU NÁBYTKU**
Téma práce anglicky: **ART IN FURNITURE DESIGN**
Zadávající katedra: **Katedra designu**

Zásady pro vypracování

Anotace zadání:

Student navrhne interiérový proek inspirovaný určitým uměleckým směrem, nebo interiérový proek určitý umělecký směr parafrázující.

Podmínky odevzdání práce:

Poster 1000x700 mm s produktoovou fotografií

Brožura obsahující technické výkresy, fotografie, vizualizace

Realizace objektu 1:1, počet minimálně 1 kus

Tvůrčí záměr: Tvůrčím záměrem je návrh nábytku nebo produktu, inspirovaného uměleckým směrem první poloviny 20. století s možným přesahem do současných směrů.

Způsob realizace: Technika zpracování vyplyne z finálních návrhů. Postu: rešerše, brainstorming, metodologie designu, konzultace návrhů, skici, vizualizace a výroba modelu. Výsledek bude prezentován formou modelu nebo prototypu v měřítku, který vyplyne z finálního návrhu, 2D poster o rozměrech 100x70cm, doplněn odpovídající obrazovou a písemnou dokumentací.

Cíl: Cílem bude funkční nábytek, či produkt experimentující s možnostmi daného uměleckého směru a rozvíjející jeho myšlenku.

Předpokládaný charakter výstupu: Charakter i počet kusů vyplyne v průběhu navrhování. Minimální rozměr výrobků je stanoven součtem stran alespoň 80cm. Dokumentace bude obsahovat produktové fotografie, popis, technické a výrobní výkresy.

Rozsah průvodní zprávy: Rozsah průvodní zprávy je stanoven vedoucím práce na minimálně 15 normostran textu. Maximální rozsah (včetně příloh a obrazové dokumentace) je stanoven na 60 stran.

Rozsah teoretické části: **min. 15 normostran textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Brooker, G., Stone, S. Co je interiérový design? Praha: Slovart, 2011. ISBN 9788073914356.
Fairs, M. Design 21. století – nové ikony designu, od masového trhu k avangardě. Praha: Slovart, 2007. ISBN 9788072099702.
Fairs, M. Green Design. Berkley: North Atlantic Books, 2009. ISBN 9781556438363.
Kolesár, Z. Kapitoly z dějin designu. Praha: Vysoká škola umělecko-průmyslová, 2009. ISBN 9788086863283.
Norman, Donald A. Design pro každý den. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 9788073633141.
Petranský, L. Teória a metodológia designu. Technická univerzita ve Zvolenu, 1994. ISBN 8022803189 (brož.).
Weinschenk, Susan. 100 věcí, které by měl každý designér vědět o lidech. Brno: Computer Press, 2012. ISBN 9788025136492.
Yudina, A. Furniture. Londýn: Thames and Hudson Ltd, 2015. ISBN 9780500517765.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. art. Jana Potiron, ArtD.**
Katedra designu

Oponent bakalářské práce: **MgA. Štěpán Rous, Ph.D.**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

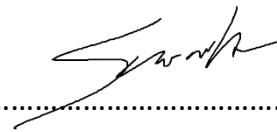
Doc. akademický malíř Josef Mištera v.r.
děkan

Doc. akademický malíř František Steker v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 31. října 2020

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, květen 2021

A handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, connected strokes, positioned above a horizontal dotted line.

.....
podpis autora

Děkuji Mgr. art. Janě Potiron, ArtD. zejména za velkou míru trpělivosti s mými mnohdy neotřepanými nápady, ale také za úsilí věnované výuce v dobách, které nejsou pro nikoho jednoduché a kdy je nemožné cokoliv dopředu naplánovat.

Děkuji Nicole Kyliesové za to, že je mou životní oporou, na kterou se mohu vždy spolehnout.

Velký dík patří také každému, kdo se v životě zasazuje o zachování demokratické, mírové, ale hlavně svobodné společnosti, bez které by tato práce vzniknout nemohla.

Děkuji.

Obsah

1 CÍL PRÁCE	1
2 CO JE TO DESIGN?	1
3 VÝBĚR TÉMATU	2
4 KUBISMUS	3
5 KUBISMUS V ARCHITEKTUŘE A DESIGNU	4
6 REŠERŠE	5
7 NÁRODNÍ IDENTITA A HISTORICKÉ OKÉNKO	9
8 NAVRHOVÁNÍ PRODUKTU	10
9 FINÁLNÍ NÁVRH	12
10 TECHNICKÉ ŘEŠENÍ A VÝROBA	15
11 ZHODNOCENÍ PŘÍNOSU PRO DANÝ OBOR	17
12 SLABÉ STRÁNKY	17
13 SILNÉ STRÁNKY	17
14 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	20
15 RESUMÉ	21
16 SEZNAM PŘÍLOH	22

1 CÍL PRÁCE

Svou prací bych se rád v první řadě alespoň z části pokusil smazat stále se zvětšující propast, která podle mě mezi designem a volným uměním vzniká. Podobně jako první kubističtí architekti před sto lety, i já se snažím svým designem reagovat na dobu, ve které žiji. Zároveň bych ale nechtěl odbočit od myšlenek, které kubismus do umění a designu přinesl a které vyzdvihoval. Chtěl bych mu jednoduše svou prací vzdát hold. Stejně tak jako všem, kteří pro nás vybojovali svobodu nejen uměleckou, ale také tu lidskou. Ve své práci se navracím do minulosti nejen uměleckou formou, ale také tématem mé práce. Je potřeba připomínat, že jsme jako český, potažmo československý národ prošli za sto let naší existence už spoustou výzev. Mnohdy nebyli nic hezkého a pro naši společnost to byla zkouška ohněm. Chtěl bych tedy zároveň ve své práci připomenout, kolik toho naše republika za tak krátkou dobu své existence zažila, a že bychom si měli té naší křehké a mladé demokracie vážit.

2 CO JE TO DESIGN?

Otázku: „Co je to design?“ jsem dostal na první hodině dějin designu v prvním ročníku. Touto otázkou v podstatě započalo moje bakalářské studium na vysoké škole. Říkal jsem si, že by ho s ní bylo dobré také ukončit.

Design je pojem, který každý vnímá trochu jinak. Když někomu řeknu, že studuji design, tak se zpravidla shledám s reakcí: „Design, jo? Takže děláš loga, webové stránky a tak?“ Toto jsem za život slyšel už mockrát, ale stále mě to baví slýchat. Odpovídám na to většinou s úsměvem: „Jo, to taky, ale hlavně mě baví dělat věci v prostoru, víš?“ Na to se mi dostává většinou více, či méně nechápavého „Aha.“ Pak nastává přibližně petiminutový rozhovor na téma „Co je design“, kdy se snažím vysvětlit, že design se dělí na produktový, průmyslový, grafický, módní no a nakonec přichází i ten můj; nábytkový, interiérový. Ve chvíli, kdy řeknu slovo interiér, vidím na tom druhém, že mu to došlo. „Jo, takže seš vlastně takovej bytovej designer vid?“ „No, to úplně ne...“ povzdechnu si vyčerpaně.

I pro mě samotného není úplně lehké říct, kdo vlastně jsem, nebo co to je design. Nerad bych se profiloval jako designér nábytku, nebo interiérový designer, protože každá hranice, kterou si nastavím mě v jisté míře ubírá na svobodě a svoboda je naprosto klíčová pro cokoliv. Chápu, že člověk se nenarodil s talentem a předpoklady pro všechno, proto nějaké hranice, kam až se svými schopnostmi může zajít jsou potřeba. Těmi hranicemi je pro mě design. Na designu miluji tu volnost, kterou jsem objevil až zde, na vysoké škole. Je to vlastně obor, který čerpá ze zkušeností a

praxe nespočtu dalších oborů (včetně uměleckých) a uceluje je do formy, která ne nutně, byť zpravidla, slouží lidem ke každodenní potřebě.

Již v druhé polovině minulého století se design od volného umění definitivně odtrhl. Vytvořil tak obor, který je z větší části orientovaný na vytváření kompromisu mezi estetičností a funkčností. Design jako takový tu ale s námi je daleko déle a neznamena to, že předtím nic jako design neexistovalo. Dříve to byla disciplína, které se mnohdy chopil architekt, či kterýkoliv jiný umělec. Je tedy nadmíru jasné, že design byl již od počátku oborem, který čerpal z mnoha dalších a zejména z umění.

3 VÝBĚR TÉMATU

Nyní, když znáte můj pohled na design, může být také již jasnější, proč jsem si vybral ke zpracování dané téma. Je také evidentní, že jsem rozhodování zas tak těžké neměl. Umění bylo, je a vždy bude hlavním inspiračním zdrojem pro design. Byť se to nemusí na první pohled zdát, tak se vždy nějakým způsobem promítal současný umělecký trend i do designu. Dnešní doba je velmi složitá jak pro umění, tak pro design. Tyto dva obory kdysi šli ruku v ruce. Dnes je situace poněkud odlišná. Design stále více a více naskakuje na trendy konzumního života a přizpůsobuje se (přirozeně) zákazníkovi. Hlavním cílem pro designery je dnes zejména vytvořit pro uživatele co nejpohodlnější funkcionalitu a výtvarná, estetická, či duchovní stránka věci je odsouvána bokem. Ornament dle mého názoru dnes již není chápán jako zločin, ale jako kýč. Standartem je snaha, udělat věc co nejjednodušší, ať už po estetické, či funkční stránce. Design se tímto snaží pouze nastoupit na trend, který v důsledku života, který žijeme, funguje. Nesnažím se hodnotit, jestli je to dobře, nebo špatně. Je to určitý přirozený vývoj, který je pouhou reakcí na velmi uspěchanou dobu. Tyto trendy pak k tomuto vytváří jen nevyhnutelný kontrast.

Rok 2020 nám přinesl spoustu nových výzev a překážek, které paradoxně díky nástroji, který za všech ten spěch může, zvládneme překonat. Tím nástrojem je internet. Vynález, který katalyzoval již tehdy vzrůstající tempo lidských životů. Až do roku 2020 se náš život stále více a více zrychloval. Na začátku minulého roku se však přihodila skutečnost, která nás donutila tempo spousty z nás přímo, či nepřímo snížit. Pandemie koronaviru nás zahнала do svých domovů. Kromě mnoha negativ s sebou přinesla i jistá pozitiva. Začali jsme se více soustředit na sebe. Čas, který spousta z nás trávila například cestováním, nebo hojným společenským životem může dnes využít sám se sebou, nebo se svou rodinou. Na jak dlouho? To je otázka. Stále se s novým fungováním seznamujeme a nikdo nemůže dnes s jistotou říct, jestli tento režim přetrvá, nebo jestli se brzy fungování lidí vrátí k předchozímu uspěchanému modelu.

Jedno je ale jisté. Díky tomu, že doma teď trávím násobně více času, uvědomil jsem si, že je potřeba ho také této skutečnosti přizpůsobit. Kdysi prázdný, v celku strohý interiér rodinného domu, jsem během pandemie začal plnit řadou artefaktů, ale i značným množstvím rostlin, které jinak z části strohý interiér oživily. Došel jsem tedy k závěru, že byt je mé jednání z části způsobené větším obnosem času, který mi pandemie poskytuje, tak ale na druhou stranu tuto potřebu katalyzuje jistý pud dělat věci krásné, méně obyčejné. Přirozeně se nám také dostane více času na to věci zkoumat. Zde narážíme na problém dnešního designu. Nemám v žádném případě v úmyslu design dneška hanit. Je krásný. Naprosto úžasně doplňuje spěch a rychlost ve které jsme žili. V tomto tempu nemáme moc času věci zkoumat a v žádném případě tedy nemůžou být nijak komplikované. Na druhou stranu co se stane, když přibrzdíme? Pro mě to znamenalo přehodnocení dosavadního pohledu na design. Začal jsem tedy hledat inspiraci v dávnějších dobách. V dobách, kdy myšlenky opětného oduševnění materiálu hráli svou významnou roli. V dobách, které jsou pro pochopení „bilo, nebylo“ přímo zásadní.

4 KUBISMUS

Kubismus je umělecký směr, který původně vznikl na samém začátku 20. století ve Francii. Za jeho otce jsou považováni Georges Braque a Pablo Picasso, kteří z počátku tvořili nezávisle na sobě a jejich cesty se mají zkřížit až v roce 1909. Na rozdíl od mnoha výtvarných uměleckých směrů, které se prolínají s literaturou, je kubismus v literatuře promítnut jen velmi zřídka. Také z toho důvodu nejspíše nikdy nevyšel žádný kubistický manifest a je tedy těžké stanovit jeho přesný počátek. O jeho počátku můžeme tedy pouze spekulovat. Za jedno z prvních kubistických děl vůbec je považován Picassův obraz Avignonské slečny. Na jeho vznik měl velký vliv Paul Cézanne a sochařství afrických domorodých kmenů. Inspirací mu byla svoboda, kterou lze nalézt v práci s proporcerami, prostorem i barvami a nahrává tak jinému pohledu na expresivnost díla, ale zároveň také experimentuje s formou „krásy“, kterou západoevropská společnost vnímala v oné době odlišně.

Kubismus ve výtvarném umění prošel třemi fázemi. První fáze se nazývá protokubismus a je obdobím, kdy se teprve formulovalo kubistické vnímání reality. V tomto období docházelo také k postupnému zjednodušování zobrazení předmětů na základní geometrické tvary. Další, chronologicky druhé období, nazýváme analytický kubismus a je obdobím, kdy Picasso začal tvořit společně s Braquem. Jejich obrazy mají společné rysy, používají neutrální barvy, zejména odstíny hnědé. Kubismus v tomto období zejména zkoumá předmět v prostoru z mnoha pohledů a snaží se jako výstup

zobrazit předmět na dvojrozměrném formátu pomocí geometrických tvarů. Třetí období nese pojmenování syntetický kubismus. Zde se Picasso s Braquem dostávají k rozmanitější práci s barvami a vnášejí do výtvarného umění novou výtvarnou techniku zvanou „koláž“. Takto společně tvoří až do roku 1914, kdy je Braque odveden do války.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že kubismus je jakousi snahou o abstrahování zobrazovaného předmětu, není tomu tak. Kubismus zůstává na rozdíl od abstrakce v každém případě konkrétní. Vždy se pouze snažil vnést nový pohled na zobrazení předmětu a odprostit se od strohého dvoudimenzionálního prostoru. Vnáší do umění novou formu dynamiky, kterou do té doby nepoznalo.

5 KUBISMUS V ARCHITEKTUŘE A DESIGNU

Kubismus přesahuje také do architektury a v návaznosti na to do designu. V roce 1911 publikoval v Uměleckém měsíčníku Pavel Janák text Hranol a pyramida, který je jakýmsi pomyslným začátkem kubistického slohu v architektuře. V textu Janák pojednává o významu dvou evropských architektonických rodin, které mají vliv na naši architekturu, severní a jižní. Severní (křesťanská) architektura pracuje podle Janáka s materiálem a jeho skladbou odlišně od té jižní (antické). Šest století, zde byla architektura řešena duchovnějším přístupem, který pro architekty znamená, že se snaží stále více odprostit od materiálního pojetí a inklinují spíše ke kráse stavby, či duchovní kráse, chcete-li. Naproti tomu jižní architektura zde renesancí po dobu čtyř set let láme tento pohled na materiál a opět se mu snaží přiřadit spíše účelnou, přírodní formu. Tento pohled sem přinesl také určitou snahu eliminovat dříve hojné okrasné, zdobné a v jistém slova smyslu „složitě“ prvky architektury. Janák v tomto textu dochází k závěru, že v té době nynější architektuře chybí určitá třetí síla, plocha a že je architektura soustavou dvou nečinných ploch; horizontální a vertikální. Tento jev; třetí plochy, která rozehrává v mrtvé hmotě dynamičnost, lze nalézt i v přírodě. Podle Janáka jí lze interpretovat například jako vítr, který vytvoří diagonální směr deště za účelem jakési dramaturgie přírodního jevu, jako je například onen déšť.

„má-li býti mrtvá hmota výtvarně překonána, tj. oduševněna, aby se v ní cosi dělo, stává se to soustavou třetí plochy, která k přírodnímu dvojploší přistupuje.“ (Pavel Janák, Umělecký měsíčník, 1911/12, s. 167)

Kubismus si tedy v architektuře a designu klade za hlavní cíl vytvořit nový pohled na práci s plochou, prostorem stejně tak, jako výtvarní kubisté. Pavel Janák ve stati Hranol a pyramida popsal způsob, který lze praktikovat v architektuře a designu a docílit tím

jistého oduševnění předmětu. Nalezl způsoby, které určovali směr, jakým se má ubírat česká architektura a design. Slovo „česká“ bych zde zdůraznil, protože kubistický sloh se stal vyjímečnou českou záležitostí a nikde jinde na světě se mu nedostalo takového prostoru jako zde.

6 REŠERŠE

Na začátku celého procesu, když jsem již měl ujasněné, jaký umělecký směr považuji za svou hlavní inspiraci jsem tedy začal zpracovávat rešerši, abych pochopil, jaký zaujali kubisté vztah k prostoru a práci s materiálem. První oblastí, kterou jsem tedy musel prozkoumat byli první kubistické obrazy, které jsou absolutním základem k pochopení celého uměleckého směru. K tomuto mi do značné míry přispěla také předchozí osobní návštěva Museu Picasso v Barceloně. Dále bylo potřeba se seznámit s kubistickou architekturou, která mě byla asi tou největší inspirací. Jak jsem již zmiňoval v předchozích kapitolách, určitým inovátorem a otcem kubistické architektury je Pavel Janák. Pro mne nejzásadně inspirací mimo oblast nábytkového designu, nebo architektury, je jeho velmi známá dóza Krystal. Dóza názorně reprezentuje Janákovu kubistické ideály a její čistě krystalické tvarosloví působí u předmětu této velikosti až nadstandartně dynamicky. Je to zároveň jeden z kubistických produktů, který je již od počátku zamýšlen pro sériovou výrobu, jelikož ho Janák navrhoval pro sdružení Artěl, kterého byl sám členem.

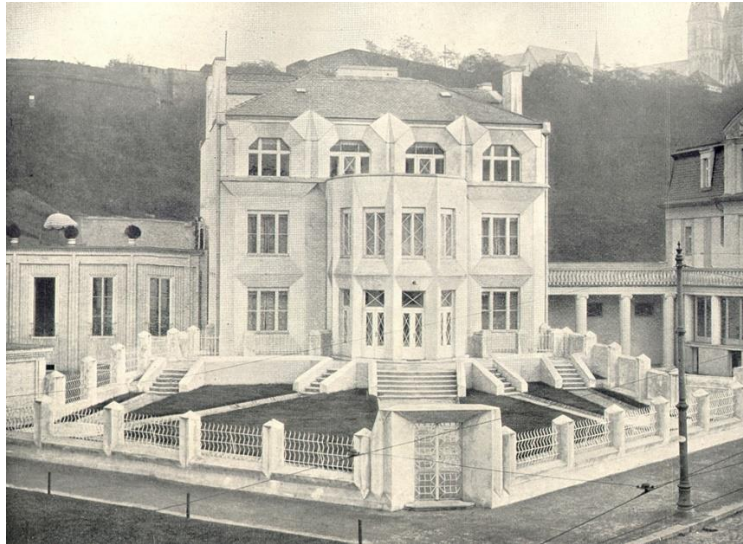
Obrázek 1 – dóza Krystal, Pavel Janák

Jeho krátké období, ryze kubistické, ale přerušil první světová válka. Po válce však již Janák na původní kubistické principy nenaváže. Přes tuto skutečnost ale můžeme i tak v jeho díle nalézat stále přetrvávající kubistické prvky. Krásným příkladem toho je nedávno málem zbouraný Libeňský most. Tato stavba na jednu stranu rozhodně nemůže být považována za kubistickou z důvodu časového vymezení Janákovy tvorby. Můžeme na něm na druhou stranu pozorovat aplikace čtneho kubistického tvarosloví. Důmyslnou hru se stíny, nebo nespočet lomených prvků zejména zdobného charakteru, které jsou typické pro kubistickou architekturu.

Obrázek 2 – Libeňský most, Pavel Janák

Ze všech kubistických architektů nalézám největší inspirace v tvarosloví Josefa Chochola. Ačkoliv je realizovaných pouze několik Chocholových návrhů, do každého vtiskl svůj nezaměnitelný rukopis. Na fasádách všech jeho kubistických realizací nalezneme až úchvatnou hru stínů a stavby díky tomu působí až magicky, skoro jako by se nám něco snažili říct. V Chocholově kubismu nalézám přesně to, co zmiňoval Janák. Probíhá zde úžasná komunikace hmoty s pozorovatelem a to pouze prostřednictvím lomených ploch. Nádherný příklad toho je tedy Kovařovicova vila, kterou nalezneme, stejně tak jako i jeho ostatní kubistickou tvorbu, v Praze-Vyšehradě. Tuto stavbu konkrétně na nábřeží řeky Vltavy.

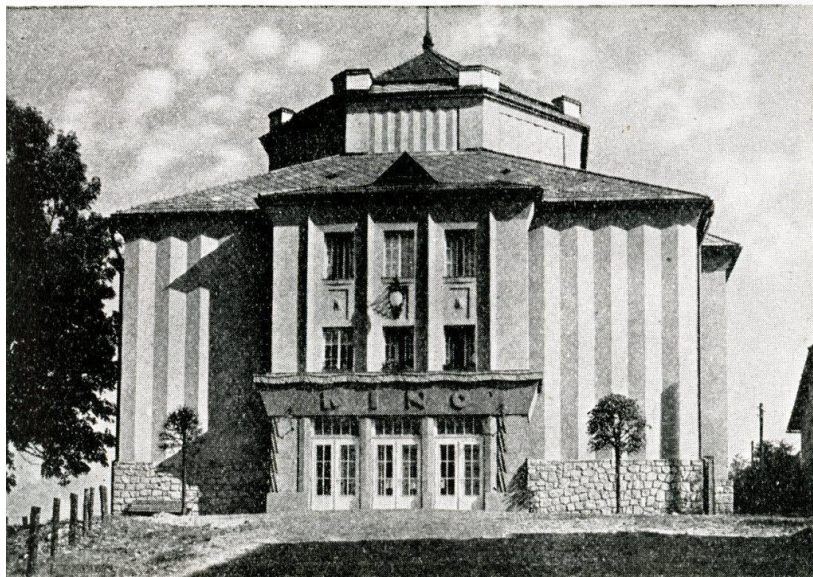
Obrázek 3 – Kovařovicova vila, Josef Chochol

V návaznosti na kubistickou architekturu zde vzniká i kubistický nábytek. Jedním autorem, pro mě v tomto odvětví velmi přínosným, je Josef Gočár. Nejvíce na mě zapůsobil jeho soubor nábytku skleník a příborník, který navrhl přímo pro sebe, do svého bytu. Díky tomu mohla být do nábytku promítnuta svoboda tvorby, jaké se nám při zakázkové výrobě těžko dostane. Skleník na mě zapůsobil zejména okázalou dynamikou, která je do jisté míry dílem prolomení stropu skříně. Dále se vyznačuje, na jinak těžkopádné kubistické poměry, nezvyklou subtilností, která je zajisté dílem výrazného prosklení.

Obrázek 4 – Skleník, Josef Gočár

Za první světové války se kubismus odmlčel a po ní se již v téže intenzitě jako před válkou nevzchopil. Po válce zde na vlně národního nacionalismu zapříčeno vznikem Československa byla snaha prosadit národní sloh; rondokubismus. Vzniká zde i tak ještě několik více, či méně kubistických realizací, které většinou ani neznají autora návrhu. Jednou a dost pravděpodobně poslední z těchto poválečných snah je Městské divadlo v Krnově z roku 1927. Autorem budovy je Leo Kammel. Tento architekt navrhl také budovu Kina Hvězda. Byla postavena v roce 1926 a tudíž se dobově řadí přímo vedle divadla. Oproti divadlu zde ale nalezneme vliv kubismu v daleko větší míře. Výrazné vertikální prvky čelní fasády v celku čistě kubisticky zalamuje mohutná střešní římsa. Taktéž vstup do budovy vykazuje do jisté míry značný vliv kubismu. Autor k této stavbě musel mít určitě vztah osobnějšího rázu, neboť je rodákem města Kamenického Šenova, ve kterém kino stojí.

Obrázek 5 – Kino Hvězda, Leo Kammel

V pozdější až současné tvorbě krystalicky čistý kubistický design navazující na původní principy nalézáme již jen zřídka. Za zmínku zde určitě stojí třináct let stará diplomová práce Vladimíra Žáka. Kolekce čalouněného nábytku Kubikula byla navržena pro *UP Závody*⁷. Tvaroslovím se jistě do určité míry inspirovala Gočárem, neboť prolomení v horní, ale i spodní části je zde nápadně podobné jako tomu je i v jeho tvorbě. Sedací souprava je celočalouněná, tudíž mezi kubistickým nábytkem tímto unikátní.

Obrázek 6 – Kubikula, Vladimír Žák

Určitě je potřeba zmínit, že kubistické tvarosloví lze nalézt u řady dalších i zahraničních autorů. Někteří byli přímo českým kubistickým designem a architekturou inspirováni. Mnohdy ale nalezneme v současném designu spíše, než snahy o prosazení kubistického principu třetí plochy, určitou snahu o polygonalizaci objektů. O tom, jestli to lze považovat za kubismus jako takový, je možné polemizovat. Do jisté míry rozhodně. Za návaznost na unikátní období českého architektonického kubismu to ale mnohdy považovat nelze.

7 NÁRODNÍ IDENTITA A HISTORICKÉ OKÉNKO

Jak jsem již několikrát opakoval, kubismu se v odvětví designu a architektury nikde na světě nedostalo ani zdaleka takového prostoru, jako v předválečném období právě zde, na území budoucího Československa. Je více než evidentní, že tato byt' poměrně krátká, ale o to intenzivnější etapa naší architektury položila jeden ze základních stavebních kamenů pro vznik samostatného Československého státu. Státu, jehož suverenita byla v průběhu následujících sta let nejednou pošramocena. V roce 1918, po první světové válce, vzniká samostatný Československý stát a tím začíná období, jež nazýváme první republika. Toto období nezávislého, svobodného a demokratického státu přeruší po dvaceti letech Mnichovská dohoda, která měla být způsobem, jak předejít válečnému konfliktu v Evropě, což se bohužel posléze ukázalo jako nefunkční řešení. Následně jsou zdejší svobodě postupně utahovány pomyslné okovy a v kontextu druhé světové války nastává nebývale temné období naší historie. Tomu má být konec až rokem 1945. V roce 1946 vyhrává v prvních poválečných volbách komunistická strana a v roce 1948 komunisté definitivně nad Československem

převzou moc. Tento převrat je komunisty nazván Vítězným únorem a vrhne na Československo další totalitní stín. Nastává další pochmurné období naší historie. Tentokrát nesmírně dlouhé a vyčerpávající období, plné nenávisti, vykořisťování a cenzury, jehož důsledky pocítujeme v jistých ohledech dodnes. Svoboda a nezávislost se zpět do naší společnosti navrátí až o čtyřicet dlouhých let později a to v roce 1989. Po více než padesáti letech totality tedy čekal na naše otce a matky nelehký úkol. Navázat na dávné ideály, kdysi prosperující a nezávislé společnosti, která zajisté měla spoustu chyb, ale nepostrádala to nejdůležitější; svobodu. Svobodu, kterou neměli kdy za svůj život možnost poznat oni, ale mnohdy ani jejich rodiče. Já jsem dítětem jedné z prvních svobodných generací, která naopak neměla tu čest poznat tento odlišný svět našich rodičů. Svět ve kterém bych byl trestán za můj mnohdy odlišný názor. Svět, ve kterém není možnost svobodné politické volby. Svět ve kterém bych nemohl odcestovat za hranice svého státu kdy, ale hlavně kam, se mi zalíbí. Svět, ve kterém bych koneckonců dost možná nemohl ani být umělcem, jakým být chci. Takhle práce by dost možná nevznikla; vzniknout nemohla.

Naši rodiče tedy stáli před naprosto bezprecedentním úkolem. Vybudovat pro nás stát, který mohli znát pouze z vyprávění prarodičů. Stát, kde se budeme cítit sebevědomě, cílevědomě a kde se nám bude zase po dlouhé době volně dýchat. Myslím že se jim to povedlo. Ano, nebyla to jednoduchá a přímočará cesta, která se neobešla bez problémů a rozhodně ještě nejsme na jejím konci. Naše demokracie, ale i svoboda je zajisté stále mladá a zranitelná. Je potřeba si jí tedy také náležitě vážit a hýčkat si jí. A to je jedním z úkolů, který čeká na naši generaci, než se ho chopíme.

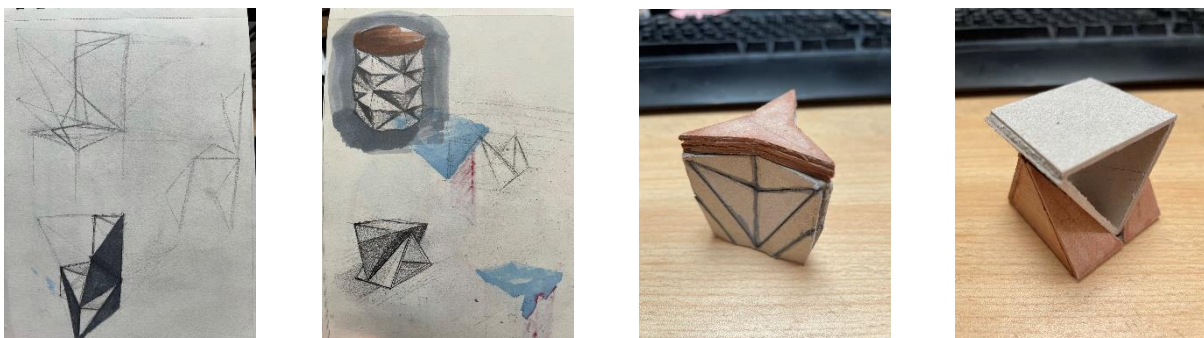
8 NAVRHOVÁNÍ PRODUKTU

Na samém počátku procesu jsem se snažil pochopit kubistické tvarosloví. Jak funguje, jaké materiály připadají v úvahu, ale také jaké jsou technické možnosti daných materiálů s ohledem na tvarosloví kubismu. V kontextu mé dosavadní tvorby jsem pracoval v podstatě již od počátku se dvěma preferovanými materiály. Těmi materiály jsou dřevo a kov. S ohledem na mou rešerši jsem dospěl k názoru, že dřevo je naprosto přirozeným materiálem pro kubistický design. Jeho použití se tedy jevilo jako vhodné. Dalším materiálem, který jsem bral v úvahu již od samého počátku, byl tedy kov. Jeho použití v kubistickém designu není zdaleka tak časté. Do jisté míry se dá říct, že je dokonce ojedinělé. Bylo tedy potřeba uvědomit si limity a technické možnosti práce s daným materiálem. Díky mé dosavadní tvorbě, ve které je použití kovu v různých podobách poměrně časté, mám jisté povědomí, kam až při navrhování mohu zajít. Tyto zkušenosti mi tedy následnou práci při navrhování zajisté usnadnili.

Obrázek 7 – lampička Démon (archiv autora)

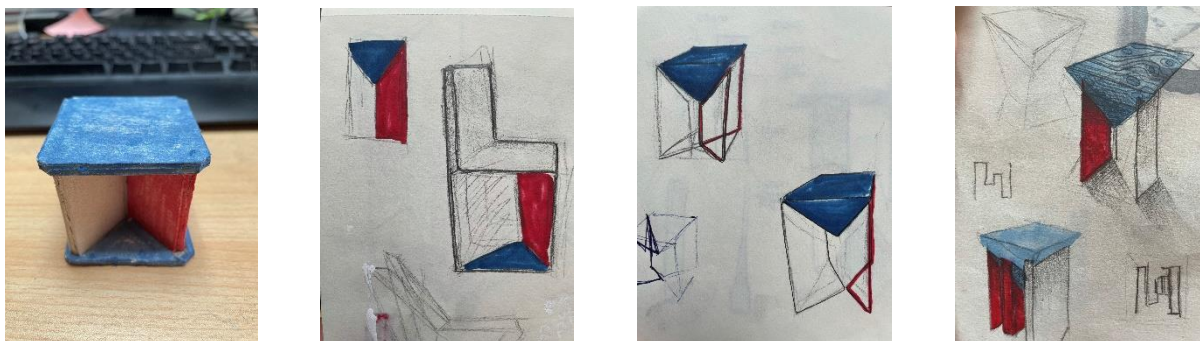
První jsem tedy do ruky vzal lepenku, která měla simulovat kov, nebo v některých případech i dřevo a začal prostřednictvím různých ohybů, skládání apod. zkoumat kubistické tvary, které by korespondovali s možným procesem výroby. Tato fáze navrhování byla jistě časově zdaleka nejnáročnější. Nejprve jsem se postupně seznamoval s kubistickým tvarováním materiálu a měl možnost si ho konečně „osahat“. Vše možným zalamováním, ohýbáním a spojováním lepenky jsem objevoval stále více a více možností, jak bych do budoucna mohl o tvarosloví přemýšlet. Souběžně samozřejmě probíhala neustálá rešerše, při které se mi v hlavě začali objevovat různé nápady, jakou cestou se vydat, na čem by měla být založena nosná myšlenka mého díla a jakým způsobem kubismus projektovat do mé práce. Většinu těchto nápadů jsem průběžně promítal do skic, či některé přímo do lepenkových modelů.

Obrázky 8 – první návrhy (archiv autora)

Již od počátku se můj proces vesměs točil okolo návrhu stoličky, nebo židle. Časem jsem dospěl k několika cestám, které mě zaujaly. Z návrhu dvou vzájemně se

prorůstajících trojúhelníků vzešla myšlenka pracující s tezí nějakým způsobem promítnout pomocí kubismu českou vlajku do sedacího nábytku. Tato myšlenka se nakonec ukázala jako zásadní a mé návrhy se začali točit v podstatě jen okolo souvislostí s ní. Přímou se nabízela možnost využít modrý klín české vlajky jako plochu sedáku stoličky. Vychází to také z pravidla, že vlajka musí být vždy zavěšena za modrý klín a jeho vrchol tedy vždy musí směřovat do země. Variant, kde figuruje vlajka naší vlasti; České Republiky, vzniklo několik.

Obrázky 9 – návrhy, kde figuruje česká vlajka (archiv autora)

9 FINÁLNÍ NÁVRH

Původně jsem přemýšlel o vytvoření produktu vhodného pro sériovou výrobu, neboť jsem tím chtěl zareagovat na kubistický nábytek, který mnohdy nešel tou nejsnazší cestou výroby a posunout ho tak zase o kus dále. Od této myšlenky jsem se ale nakonec odpoutal. Uvědomil jsem si, že pravou hodnotu mé práce vidím hlavně v její myšlence a seriová výroba by byla něco, co s jejím významem nekoresponduje. Konečný výraz by pak inklinoval spíše k důrazu na funkci. „Bilo, nebylo“ jsem tedy vytvořil v duchu unikátního uměleckého díla, které není navrženo, tak jako mnoho kubistického nábytku, do specifického interiéru. Je navrženo pro specifickou dobu. Dobu kdy nám poprvé od roku 1989 vládnou komunisté. Nutno dodat, že komunisté nejsou ani nyní přímo členy vlády. Jejich vliv zde za posledních pár let ale i tak zesílil. Diktují si přímo vlastní podmínky a co hůř? Tyto podmínky byly nejednou vládou vyslyšeny. To je pro mě alarmujícím okamžikem, že je potřeba naši minulost připomínat. Upozornit na možné nebezpečí, které může přerůst v reálný problém, i jinak než pouhými slovy. Jak jsem již psal. Jsem rád za svět, který pro nás naši rodiče vybudovali a já bych nerad sledoval, jak je jejich životní dílo postupně po kouskách destruováno. Je možné, že se mýlím a rád bych měl jistotu, že komunisté opravdu nebezpečím pro Českou Republiku nejsou. Tu jistotu bohužel nemám a proto vzniká „Bilo, nebylo“. Nevzniká samozřejmě

jako nic v tomto směru zcela unikátního. Umělecké protesty proti současnému fungování začínáme v poslední době vídat stále častěji. Inspirací pro mé myšlenky mi zajisté byli díla mnohdy nepříliš známých současných umělců, jako je například Tomáš Břínek, Chemis či Oliver Heller. Na druhou stranu mé myšlenky pramení do jisté míry i z významu děl renomovaných současných umělců jako je třeba David Černý, Epos257 či umělecká skupina Ztohoven.

Obrázek 10 – Plačící Masaryk, Chemis

Ze všech návrhů postupně tedy vyšla finální podoba i myšlenka díla. Stoličku tvoří obrácený jehlan, který symbolizuje modrý klín české vlajky. Tento jehlan je pak nesen dvěma nohama, které symbolizují zbylé dvě pole vlajky; bílé a červené. Jejich zvlnění pak symbolizuje to, co dělá jinak dvojrozměrný objekt prostorovým a vnáší do ní onu Janákovu třetí plochu. Symbolizuje vítr, který rozehraje jinak nečinné plochy vlajky a vdechuje do ní život. Tato stolička je doplněna o dvě další, které jsou tvarově identické a liší se od ní pouze barevnou úpravou. Rudou a černou. Černou, jako připomenutí toho bezpochyby nejtemnějšího období naší historie. Nacistické okupace, protektorátu Čech a Moravy. Období, kdy se ukázalo, kam až je lidstvo schopno zajít při honbě za mocí a do budoucna je tedy velkým varováním, aby se nic podobného již nikdy neopakovalo. Rudá stolička pak symbolizuje dlouhou, více než 40 let trvající, komunistickou okupaci. Období, jehož následky ve společnosti bohužel přetrvávají v určité míře dodnes a není lehké se s touto minulostí vypořádat ani v průběhu celé jedné generace; generace našich rodičů.

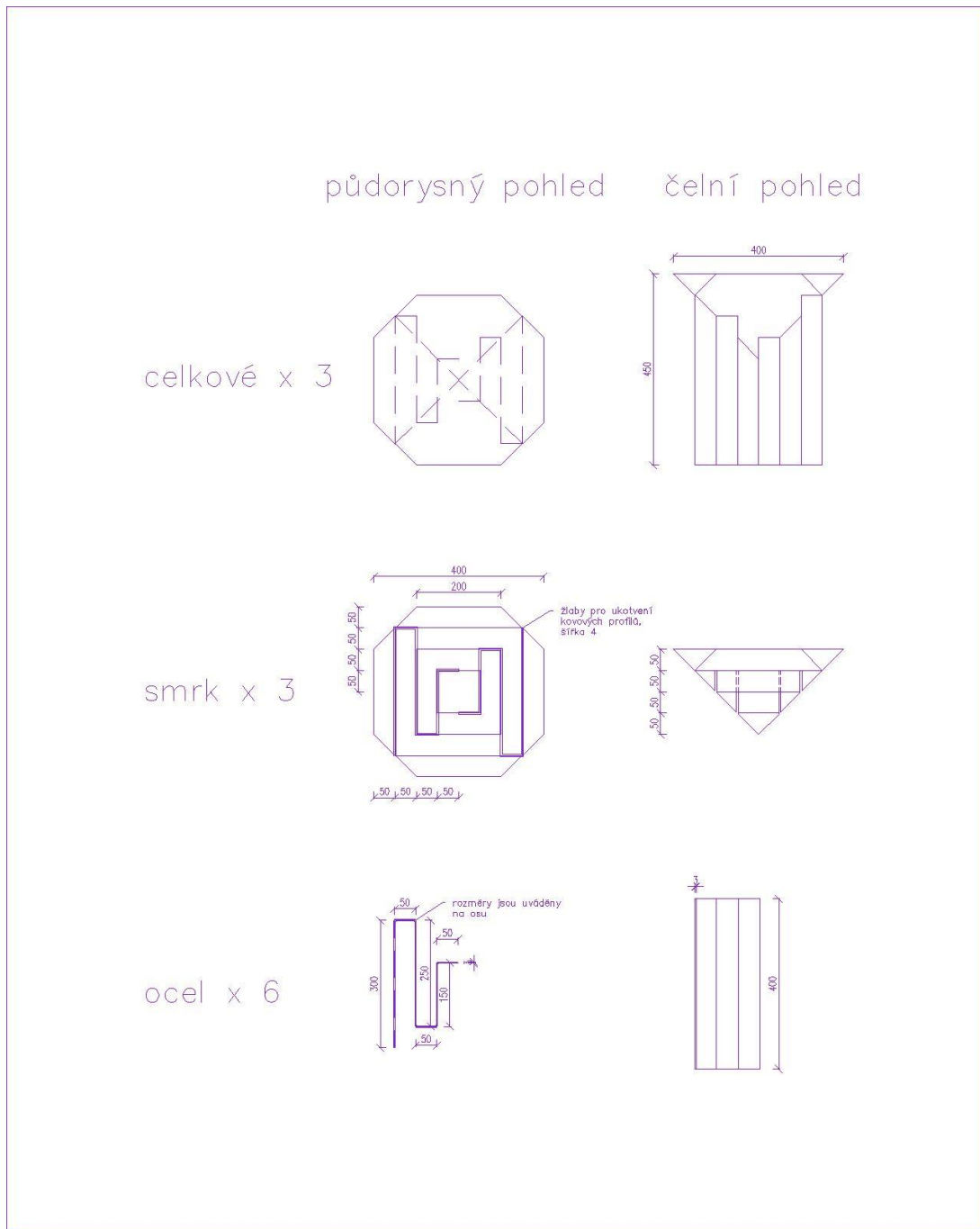

Obrázek 11 – prezentační fotografie (archiv autora)

Obrázek 12 – prezentační poster (archiv autora)

10 TECHNICKÉ ŘEŠENÍ A VÝROBA

Obrázek 13 – technický výkres (archiv autora)

Konstrukce stoliček je tedy kombinací dřeva a ocele. Jako materiál pro sedák jsem vybral smrkové dřevo. Jednak je pro české truhláře typickým materiálem, neboť má v našich lesích nejhojnější zastoupení. Za druhé je nutné kompenzovat rozložení váhy lehkým sedákem, aby nebyla způsobena těžistěm v horní polovině stoličky její nestabilita. K tomuto účelu se tedy smrkové dřevo jeví jako správná volba, neboť pasuje jak do kontextu „bilo, nebylo“, tak je jednou z nejlehčích dřevin, která u nás roste a splňuje tudíž technické požadavky. Mým navrhovaným postupem výroby bylo

tedy vytvořit čtyři čtvercové, pět centimetrů vysoké hranoly o délce strany čtyřicet centimetrů, do kterých by se vyřízl žlab pro ocelové nohy. Postup výroby se nakonec musel ještě upravit na míru technickým možnostem truhlárny. Rozdíl zde byl v rozdělení jednotlivých hranolů na více menších a následné seskládání a slepení do výsledného tvaru podle ocelových nohou. Bylo tedy potřeba nejprve vyrobit nohy. Ideální by bylo celý profil ohnout z jednoho kusu plechu, ale to by vzhledem k povaze projektu nebylo možné z finančního hlediska, neboť by se musela vyrábět negativní forma a tvar do ocelového plechu vylisovat. Bylo tedy potřeba vymyslet způsob, jakým prototyp vyrobíme. Z prvu bylo plánováno profil nohou rozdělit na 3 části ve tvaru písmene „L“. Následně jednotlivé části svařit dohromady. Tento plán ovšem také nevyšel, neboť vzhledem k epidemii koronaviru a omezeným kapacitám fabrik nebylo možné v tak krátké době ocel ohnout. Dílna pana zámečníka, který „bilo, nebylo“ realizoval bohužel nedisponuje ohýbačkou, která by byla schopná takto velký plech ohnout. Bylo tedy potřeba rozdělit každý plech na šest částí a všechny části svařit dohromady. Po lehké retuši svárů byla ocel připravena na další práce v truhlářské dílně. V truhlárně jsme tedy opracovali smrkovou fošnu, ze které jsme postupně pilou nařezali a do požadovaného tvaru vyskládali všechny komponenty. Celý jehlan jsme pak slepili dohromady a nakonec z něj vyndali i plechové nohy, které byli tímto připravené k posledním retuším a následnému lakování komaxitem. Nerovnosti na slepených a zatvrdlých jehlanech jsem ještě dotmelil a zbrousil tak, aby byly jejich plochy hladké a celistvé. Nakonec jsem všechny tři smrové jehlany namořil požadovanými barvami, lehce přelakoval bezbarvým matným lakem a přilepil k nim hotové nohy.

Obrázky 14 – proces výroby (archiv autora)

11 ZHODNOCENÍ PŘÍNOSU PRO DANÝ OBOR

Přínos „bilo, nebylo“ bych tedy rozdělil do dvou rovin. Na jednu stranu si myslím, že by má práce mohla posloužit umělcům dnešním i budoucím, zejména potom designérům, v jejich práci a možná část z nich inspirovala k více volnější umělecké tvorbě a částečnému odpoutání od všudepřítomné masové výroby, která je nám; studentům designu podle mého názoru někdy až zbytečně moc podsouvána jako vrchol naší tvorby. Sériovou výrobu „bilo, nebylo“ ale nezavrhuje, neboť i na něj, by se dala aplikovat. Pouze se snaží ukázat, že není potřeba se za sériovou výrobou přímo hnát a že i design může být do jisté míry unikátní. Na stranu druhou bych byl také rád, kdyby posloužila i naší Česko-Slovenské společnosti jako takové malé upozornění, že i v klidné době je potřeba bedlivě sledovat i ta nejmenší ohrožení demokracie, neboť i ta mohou snadno přerůst v dlouhou a vyčerpávající totalitu. Zároveň také upozornit na to, že náš stát má i přes to všechno špatné, co jsme zažili, své kouzlo a je postaven na ideálech, které mají pevné kořeny například v mnou vyzdvihovaném kubismu.

12 SLABÉ STRÁNKY

Tak jako všechno co vytvořil člověk má i „bilo, nebylo“ nespočet slabých stránek. Nejvýraznější z nich pak bude zajisté nemožnost bez dlouhého výkladu a znalosti historie pro velkou skupinu lidí úplně pochopit význam a pro někoho zajisté také kontext díla. Nakonec tato slabina je předmětem spousty uměleckých děl, které jsou hlubšího konceptu a je u nich zásadní znalost jejich myšlenky zasazené do kontextu. Další slabou stránkou, které jsem si vědom, je podle mého názoru nepřilíš výrazná inspirace kubismem. Kdybych měl možnost a čas „bilo, nebylo“ ještě dále rozvinout, určitě bych zapracoval na tvarosloví a zkusil bych nalézt znatelnější výraz kubistického tvarosloví, aniž bych dílu ubral na konkrétnosti. Kdyby to bylo možné, určitě bych také zvolil vhodnější, časově a finančně náročnější, technologické postupy výroby, díky kterým by ale na druhou stranu stoličky působily výrazně kvalitněji. To by vzhledem k tomu, že se jedná o unikátní sérii třech stoliček, kterou neplánuji vyrábět znovu ani sériově, bylo více než žádoucí. Vzniklé výrobky tedy považuji za funkční prototyp, který ovšem s ohledem na časové a finanční možnosti není možné vyrobit přesně podle mých představ.

13 SILNÉ STRÁNKY

Pro mě nejsilnější stránkou „bilo, nebylo“ je zajisté jeho balancování na hraně mezi uměním a designem, které jsem měl jako záměr již od začátku. Podle mě se toto povedlo lépe, než jsem čekal. Na jednu stranu jsou stoličky samy o sobě funkčním nábytkem, který mohu využívat dlouhá léta. Jeho výroba není nikterak náročná pro aplikaci sériové výroby a je tedy i potenciálně opakovatelná. Na stranu druhou je ale

dílo zároveň dostatečně úderné i samo o sobě, v provedení třech stoliček, které symbolizují ideály, kterým věřím a za kterými si budu vždy stát. Umění pro mě není prostředkem, jak vydělat peníze a do budoucna takovou cestu ani neplánuji a nepočítám s ní, jako se zdrojem obživy. Umění a design je pro mě prostředkem, jak druhým něco vzkázat, vyvolat emoce, nebo prostě někoho jenom někomu vykouzlit úsměv na tváři. Je pro mě prostředkem, jak po sobě za svým dětem zanechat něco, čemu věřím. A tím pro mě „bilo, nebylo“ zajisté je.

Obrázky 15 – detaily stoličky (archiv autora)

Obrázek 16 – svobodné období (archiv autora)

Obrázek 17 – období protektorátu (archiv autora)

Obrázek 18 – komunistické období (archiv autora)

14 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

1. GOMBRICH, E. H. *Příběh umění*. Překlad Miroslava Gregorová. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1992. 558 s. Klub čtenářů; sv. 671. ISBN 80-207-0416-7.
2. HOLZWARTH, H. *Modern Art 1870 – 2000: Impressionism to Today*, 1. vyd. Köln: Taschen, 2016
3. *Český architektonický kubismus: podivuhodný směr, který se zrodil v Praze: [Galerie Jaroslava Fragnera] = Czech architectural cubism: a remarkable trend that was born in Prague: [Jaroslav Fragner Gallery: 21.12.2006-11.02.2007*. Praha: Galerie Jaroslava Fragnera, 2006. 171 s. ISBN 80-239-8368-7.
4. HORÁK, Ondřej. *Průvodce neklidným územím II: příběhy moderní české architektury*. 1. vydání. V Praze: Labyrint, 2018. 239 stran. Magnus art. ISBN 978-80-87260-97-5.
5. EMMERT, František. *Moderní české dějiny*. První vydání. Praha: Mladá fronta, 2019. 295 stran. ISBN 978-80-204-5498-0.

b) Internetové zdroje

1. *Informační systém* [online]. Copyright ©.U [cit. 17.04.2021]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2012/UEVK_05/um/34284205/8.OBR AZ.pdf
2. *archiweb.cz - Pavel Janák: Hranol a pyramida*. *archiweb.cz* [online]. Copyright © Archiweb, s.r.o. 1997 [cit. 15.04.2021]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/news/pavel-janak-hranol-a-pyramida>
3. *Český kubismus a jeho představitelé . Český kubismus* [online]. Copyright © [cit. 15.04.2021]. Dostupné z: <http://www.cz-kubismus.cz/cesky-kubismus-a-jeho-predstavitele>
4. *Libeňský most není kubismus. Tečka – názorně. názorně – názory & komentáře studentů FSV UK* [online]. Dostupné z: <https://nazorne.wordpress.com/2018/04/26/libensky-most-neni-kubismus-tecka/>
5. *Databáze divadel / Divadelní architektura v Evropě*. [online]. Copyright © 2021 [cit. 15.04.2021]. Dostupné Z: <https://www.theatre-architecture.eu/cs/db/?personId=326&theatreId=959&detail=history>
6. *archiweb.cz - Adolf Loos: Ornament a zločin*. *archiweb.cz* [online]. Copyright © Archiweb, s.r.o. 1997 [cit. 04.05.2021]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/news/adolf-loos-ornament-a-zlocin>
7. *vrtiška&žák. vrtiška&žák* [online]. Dostupné z: <http://www.vrtiskazak.com/proj-det-prod-13-Kubikula.php>

8. *Hledání ztraceného času: Filmy z Václaváku — Česká televize. Česká televize* [online]. Copyright © [cit. 30.04.2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/873537-hledani-ztraceneho-casu/208522161510011-filmy-z-vaclavaku-10/>
9. *Nejčastější dřeviny v našich lesích - Naše stromy. Naše stromy - Nejznámější a nejrozšířenější stromy u nás* [online]. Copyright © 2021. Všechna práva vyhrazena. [cit. 02.05.2021]. Dostupné z: <http://www.nasestromy.cz/nase-druhy-aneb-s-cim-se-muzete-setkat-v-ceske-republice/>

c) Kvalifikační práce

1. *CRHOVÁ, M. Kubistický nábytek a jeho odkaz* [online]. Brno, 2011 [cit. 17.4.2021]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/mvvhb5/BAKALARKA_final.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. PhDr. Dagmar KOUDELKOVÁ.

15 RESUMÉ

My bachelor thesis is based on a topic Art in Furniture Design. My target was to join both art and design together and find some balance between these two more and more different fields. I am trying to present ideas that led Czech architectural Cubists to create their own design. These developments later contributed to setting foundations for our national architecture style and to Czechoslovakia overall. I seek to present artists design language and their concepts side by side with our national history of Czechoslovakia (later Czechia) since its establishment in 1918 till the present day. History of our country is not always bright due to the suffering from Nazi and Communist regimes.

My bachelor thesis divides the hundred-year-long history of Czechoslovakia into three periods. Each part is represented by a stool coloured to represent certain historical themes. The first, a multi-coloured one, represents a time of democracy and freedom between the establishment of the Czechoslovakia and the Second World War and between the Velvet Revolution in 1989 and today. The second stool is black to symbolise the darkest times of our country's past caused by the Nazi occupation between 1938 and the end of the war in 1945. The last stool represents the Communist regime with its red color. A totalitarian establishment that lasted more than forty years and deformed Czechoslovakian society.

16 SEZNAM PŘÍLOH

Obrázek 1

dóza Krystal (<https://www.modernista.cz/wp-content/uploads/2018/10/krystal-600x600-1024x0-c-default.jpg>) – 15.4.2021

Obrázek 2

Libeňský most (<http://stary-web.zastarouprahu.cz/foto/libenmost3.jpg>) – 15.4.2021

Obrázek 3

Kovařovicova vila

(https://www.archiweb.cz/cache/images/buildings/gallery/picture_1133_1.jpg-1600x1200-vila-kovarovic.jpg?algorithm=1&mtime=1172482845) – 15.4.2021

Obrázek 4

Skleník (<https://www.mistnikultura.cz/sites/default/files/clanek/102347/nahled-4744-gocar-glass-cabinet-01.jpg>) – 16.4.2021

Obrázek 5

Kino Hvězda (<https://www.theatre-architecture.eu/res/archive/156/017587.jpg?seek=1365079709>) – 16.4.2021

Obrázek 6

Kubikula (https://www.vesperadesign.cz/media/kubikula-kreslo-prezentace/kubikula_11.png) – 17.4.2021

Obrázek 7

lampička Démon (archiv autora)

Obrázek 8

první návrhy (archiv autora)

Obrázek 9

návrhy, kde figuruje česká vlajka (archiv autora)

Obrázek 10

Plačící Masaryk (<http://chemisland.com/wp-content/uploads/2018/11/TGM-3.jpg>) – 23.4.2021

Obrázek 11

prezentační fotografie (archiv autora)

Obrázek 12

prezentační poster (archiv autora)

Obrázek 13

technický výkres (archiv autora)

Obrázky 14

proces výroby (archiv autora)

Obrázky 15

detaily stoličky (archiv autora)

Obrázky 16

samostatné období (archiv autora)

Obrázek 17

období protektorátu (archiv autora)

Obrázek 18

komunistické období (archiv autora)